

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Εργαστήριο Εκπαιδευτικού
Υλικού & Εκπαιδευτικής
Μεθοδολογίας

ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Μαζικό Ανοικτό Διαδικτυακό Μάθημα (ΜΟΟС):

«Επιμόρφωση εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε
θέματα εκπαίδευσης από απόσταση»

Πνευματικά Δικαιώματα και Προσωπικά Δεδομένα

Απρίλιος 2020

Επιστημονική Επιμέλεια και Συντονισμός Έργου

Αντώνης Λιοναράκης	<i>Κοσμήτορας Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο Αναπληρωτής Διευθυντής Εργαστηρίου Εκπαιδευτικού Υλικού & Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο</i>
Αλέξης Κόκκος	<i>Ομότιμος καθηγητής Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο</i>
Θεοφάνης Ορφανουδάκης	<i>Αναπληρωτής Καθηγητής Σχολής Θετικών Επιστημών & Τεχνολογίας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο Διευθυντής Εργαστηρίου Εκπαιδευτικού Υλικού & Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο</i>
Αναστάσιος Εμβαλωτής	<i>Αναπληρωτής Καθηγητής Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων Μέλος Δ.Σ. Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής</i>
Νικόλαος Γραμμένος	<i>Σύμβουλος Β' Πληροφορικής, Συντονιστής της Υπομονάδας «Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.)» της Επιστημονικής Μονάδας Β' Κύκλου «Φυσικές Επιστήμες, Τεχνολογία, Μαθηματικά» Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής</i>

Συγγραφή και Ανάπτυξη Εκπαιδευτικού Υλικού

Ευαγγελία Μανούσου	<i>Διδάκτωρ Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου στην Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου ΠΕ70, 5ο ΠΕΚΕΣ Αττικής, Καθηγήτρια-Σύμβουλος, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο</i>
Τόνια Χαρτοφύλακα	<i>Διδάκτωρ Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου στην Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση Καθηγήτρια-Σύμβουλος, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο Σύμβουλος εφαρμογών e-learning, Digimagix</i>
Βασιλική Ιωακειμίδου	<i>Διδάκτωρ Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου στην Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση Εκπαιδευτικός ΠΕ70</i>
Σοφία Παπαδημητρίου	<i>Διδάκτωρ Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου στην Ανοικτή και εξ αποστάσεως Εκπαίδευση Προϊσταμένη Εκπαιδευτικής Ραδιοτηλεόρασης και Ψηφιακών Μέσων, Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων Καθηγήτρια-Σύμβουλος, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο</i>
Ευαγγελία Καραγιάννη	<i>Διδάκτωρ Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών στην Επαγγελματική Ανάπτυξη των Εκπαιδευτικών Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου ΠΕ06 (Αγγλικής), 5ο ΠΕΚΕΣ Αττικής Καθηγήτρια-Σύμβουλος, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο</i>

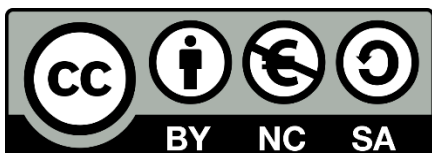
Instructional Design

Χριστόφορος Καραχρήστος	<i>Υπεύθυνος Τομέα Δημιουργίας και Διαχείρισης Ηλεκτρονικών Μαθημάτων Εργαστηρίου Εκπαιδευτικού Υλικού & Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο</i>
Ηλίας Κ. Σταυρόπουλος	<i>Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Πατρών στην Επιστήμη Υπολογιστών Καθηγητής-Σύμβουλος, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο Υπεύθυνος Τομέα Εκπαιδευτικών Μεθοδολογιών Εργαστηρίου Εκπαιδευτικού Υλικού & Εκπαιδευτικής Μεθοδολογίας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο</i>

Δήλωση

Το υλικό αυτό αναπτύχθηκε κατόπιν εντολής της Υπουργού Παιδείας & Θρησκευμάτων κ. Νίκης Κεραμέως που δόθηκε τον Απρίλιο του 2020 στο Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής και στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, προκειμένου να υλοποιηθεί πρόγραμμα ταχύρρυθμης εξ αποστάσεως επιμόρφωσης όλων των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε θέματα εκπαίδευσης από απόσταση.

Λόγω των εκτάκτων συνθηκών που προκλήθηκαν από την πανδημία του κορονοϊού COVID-19 το μάθημα αναπτύχθηκε με εθελοντική προσφορά των συντελεστών, σε συνθήκες περιορισμού της κυκλοφορίας και με περιορισμένα διαθέσιμα μέσα και χρόνο για τον σχεδιασμό και την κριτική ανάγνωσή του.

Περιεχόμενα

Κατάλογος Εικόνων.....	6
Ακρωνύμια	6
Πρόλογος	7
Σκοπός ενότητας.....	7
Διάρθρωση ενότητας.....	7
Πνευματικά Δικαιώματα.....	8
Ερωτήσεις και απαντήσεις για Εκπαιδευτικούς όπως παρατίθενται στον «Οδηγό Πνευματικής Ιδιοκτησίας για δασκάλους»	9
1. Πνευματική ιδιοκτησία.....	9
2. Η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.....	9
3. Έργο πνεύματος.....	9
4. Δεν προστατεύονται ως πνευματική ιδιοκτησία.....	10
5. Προστασία πνευματικής ιδιοκτησίας.....	10
6. Δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας	11
7. Άδεια από τους δημιουργούς.....	11
8. Διάρκεια πνευματικής ιδιοκτησίας	11
9. Λήξη προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας.....	11
10. Ο χώρος του Διαδικτύου.....	12
11. Χρήση έργου από το Διαδίκτυο	13
12. Κυρώσεις από το «κατέβασμα» μουσικής ή ταινιών.....	13
13. Προβολή βίντεο από το Διαδίκτυο	14
14. Φωτοτυπίες από βιβλία.....	14
15. Κατοχύρωση έργου	14
16. Χρήση έργου χωρίς την άδεια του δημιουργού.....	15
17. Ανέβασμα βίντεο στο YouTube	15
18. Ανέβασμα έργων μαθητών στο Διαδίκτυο.....	16
Ανοιχτές άδειες.....	16
Άδειες Creative Commons (CC)	17
Τύποι Αδειών Creative Commons.....	17
1. Αναφορά Δημιουργού CC BY	19
2. Αναφορά Δημιουργού - Παρόμοια Διανομή CC BY-SA	19
3. Αναφορά Δημιουργού-Όχι Παράγωγα Έργα CC BY-ND.....	20
4. Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση CC BY-NC.....	21
5. Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή CC BY-NC-SA	22

6. Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα CC BY-NC-ND	23
Προστασία προσωπικών δεδομένων	25
Μάθετε τη διαφορά: προσωπικά και ευαίσθητα δεδομένα	25
Μάθετε τη διαφορά: ελεγκτές δεδομένων και επεξεργαστές δεδομένων.....	26
Καλές πρακτικές: αυτό-παρατηρηθείτε	26
Καλές πρακτικές: ενημερωθείτε.....	27
Σύνοψη / Συμπεράσματα	28
Παράρτημα Α - Συμπληρωματικές Πηγές.....	28

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1: Τύποι Αδειών Creative Commons

σελ.18

Ακρωνύμια

CC	Creative Commons
NC	Non Commercial
SA	Share Alike
ND	Non Derivatives
ΟΠΙ	Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας
ΑΕΠ	Ανοιχτοί Εκπαιδευτικοί Πόροι
GDPR	Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων

Πρόλογος

Καλώς ήρθατε στην 4η θεματική ενότητα με τίτλο «Πνευματικά δικαιώματα και προστασία δεδομένων»!

Σίγουρα θα έχετε προβληματιστεί, αν μπορείτε να αξιοποιήσετε ψηφιακό υλικό που βρίσκετε διαθέσιμο στους δικτυακούς τόπους, όταν πλοηγήστε σε αυτούς. Με ποιόν τρόπο και υπό ποιες συνθήκες μπορείτε να το χρησιμοποιήσετε μέσα στη σχολική τάξη ή στα περιβάλλοντα μάθησης στο Διαδίκτυο που έχετε δημιουργήσει;

Σκοπός ενότητας

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι να κατανοήσετε την έννοια, την ανάγκη και τους τρόπους προστασίας των Πνευματικών Δικαιωμάτων και των Προσωπικών Δεδομένων. Επιπλέον να γνωρίσετε τους τύπους αδειών, με τους οποίους μπορεί ένας/μία εκπαιδευτικός να αξιοποιήσει έργα άλλων δημιουργών στο μάθημά του, στην τάξη ή το Διαδίκτυο καθώς και λειτουργίες και καλές πρακτικές σχετικά με τη διαχείριση των Προσωπικών Δεδομένων σε σχολικό περιβάλλον.

Διάρθρωση ενότητας

Η ενότητα ξεκινά με την εισαγωγή στην έννοια των Πνευματικών Δικαιωμάτων από τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΟΠΙ) και παραθέτει τους τύπους αδειών Creative Commons, όπως παρουσιάζονται στα Ανοικτά Μαθήματα του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (2020).

Στη συνέχεια παρουσιάζονται η έννοια των Προσωπικών Δεδομένων και ένας συνοπτικός οδηγός για τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (GDPR) για σχολεία και εκπαιδευτικούς, όπως αναφέρονται στη διαδικτυακή πλατφόρμα της Ευρώπης για τη σχολική εκπαίδευση, School Education Gateway (2020).

Πνευματικά Δικαιώματα

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτά μια ολοένα αυξανόμενη σημασία στη σύγχρονη κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα. Είναι στενά συνυφασμένη με κάθε έκφραση της ανθρώπινης έκφρασης και δημιουργικότητας και συνιστά καθοριστικό παράγοντα για την ανάπτυξη της τέχνης, του πολιτισμού και της οικονομίας.

Ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΟΠΙ) το 2014 σε συνεργασία με μια ομάδα εκπαιδευτικών, εκπόνησε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα 'Greek CopyrightSchool', το οποίο εγκρίθηκε από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, με σκοπό την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των μαθητών της Ε' και Στ' Δημοτικού για τη σημασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Το πρόγραμμα 'Greek CopyrightSchool' περιλαμβάνει μία σειρά από δράσεις με σκοπό την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών, των μαθητών και γενικά των νέων για τη σημασία της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας. Μπορείτε να ενημερωθείτε σχετικά στη διεύθυνση: <https://www.copyrightschool.gr/>.

Ιδιαίτερα, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ενημερωθούν αναλυτικά για τα πνευματικά δικαιώματα από τον «Οδηγό πνευματικής ιδιοκτησίας για δασκάλους» στη διεύθυνση: <https://www.copyrightschool.gr/images/daskaloi.pdf>.

Πιο κάτω παραθέτουμε απαντήσεις στους κυριότερους προβληματισμούς των εκπαιδευτικών σε βασικά ερωτήματα για την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα **κυρίως στο Διαδίκτυο**, όπως καταγράφονται από το πρόγραμμα 'Greek CopyrightSchool' και τον ΟΠΙ.

Για τυχόν άλλα ερωτήματα σχετικά με την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα μπορείτε να επικοινωνείτε με τον ΟΠΙ ή να επισκέπτεστε την [ιστοσελίδα του \(www.opi.gr\)](http://www.opi.gr).

Ερωτήσεις και απαντήσεις για Εκπαιδευτικούς όπως παρατίθενται στον «Οδηγό Πνευματικής Ιδιοκτησίας για δασκάλους»

1. Πνευματική ιδιοκτησία

Ερώτηση: Τι είναι η διανοητική ιδιοκτησία και τί η πνευματική ιδιοκτησία;

Η διανοητική ιδιοκτησία περιλαμβάνει αφενός τη βιομηχανική ιδιοκτησία (εφευρέσεις, εμπορικά σήματα, βιομηχανικά σχέδια κ.ά.) και αφετέρου την πνευματική ιδιοκτησία, η οποία περιλαμβάνει τα πνευματικά και τα συγγενικά δικαιώματα.

Πνευματικό δικαίωμα ονομάζεται το δικαίωμα που έχει ο δημιουργός ενός πνευματικού έργου πάνω σε αυτό, ενώ το **συγγενικό δικαίωμα** είναι το δικαίωμα που αναγνωρίζει ο νόμος στους ερμηνευτές και εκτελεστές καλλιτέχνες (ηθοποιούς, τραγουδιστές, μουσικούς) σε σχέση με την ερμηνεία τους αλλά και σε εκείνους που μεσολαβούν, για να κάνουν τα έργα προσιτά στο κοινό (π.χ. εκδότες, παραγωγούς ηχογραφήματων, ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς).

2. Η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας

Ερώτηση: Γιατί πρέπει να προστατεύεται η πνευματική ιδιοκτησία;

Ιδιαίτερα στη σχολική κοινότητα είναι πολύ σημαντικό να αντιληφθούν τα παιδιά ότι η πνευματική ιδιοκτησία είναι πολύ σημαντική για την ανθρώπινη δημιουργικότητα γιατί εξασφαλίζει την επιβίωση των δημιουργών και τους δίνει κίνητρα για περαιτέρω δημιουργία.

Επίσης, προσφέρει αναγνώριση και σεβασμό στους δημιουργούς. Η πνευματική ιδιοκτησία τους παρέχει τα μέσα και τον τρόπο να αξιοποιήσουν τα έργα τους χωρίς εξαρτήσεις από τρίτους, δίνοντας σε αυτούς τη δυνατότητα να έχουν ένα ανεξάρτητο επάγγελμα.

Αυτό συντελεί τελικά στη δημιουργία και στην απόλαυση περισσότερων πολιτιστικών αγαθών σε όλο τον κόσμο. Βοηθά την ανάπτυξη της τέχνης, του πολιτισμού και της οικονομίας.

3. Έργο πνεύματος

Ερώτηση: Τι είναι έργο του πνεύματος;

Βασική προϋπόθεση, για να προστατεύεται κάτι με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, είναι να υπάρχει ένα πρωτότυπο έργο.

Οτιδήποτε δημιουργεί κανείς χρησιμοποιώντας το πνεύμα του και πιο συγκεκριμένα κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή, συνιστά έργο.

Έργα θεωρούνται, ιδίως, τα γραπτά (μυθιστορήματα, χρονογραφήματα, ποιήματα, παραμύθια, σενάρια, σίχοι τραγουδιών, επιστημονικά συγγράμματα κ.ά.) ή προφορικά κείμενα (π.χ. διαλέξεις), οι μουσικές συνθέσεις, τα θεατρικά έργα, οι χορογραφίες, τα

οπτικοακουστικά έργα (ταινίες, ντοκιμαντέρ, βιντεοκλίπ, κινούμενα σχέδια κ.ά.), τα έργα των εικαστικών αλλά και των εφαρμοσμένων τεχνών (πίνακες ζωγραφικής, γλυπτά, χαρακτηριστικά, εικονογραφήσεις, σχέδια κοσμημάτων και επίπλων, κούκλες, κ.ά.), τα αρχιτεκτονικά έργα και οι φωτογραφίες. Επίσης, οι μεταφράσεις, οι διασκευές και οι συλλογές έργων ή απλών γεγονότων και στοιχείων, όπως οι εγκυκλοπαίδειες, οι ανθολογίες κ.ά. Τέλος, έργα θεωρούνται και οι βάσεις δεδομένων και τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Η πρωτοτυπία δεν ορίζεται στον νόμο. Έχει, ωστόσο, επικρατήσει ότι πρωτότυπα είναι τα έργα εκείνα που δεν προϋπήρχαν και αν τα δημιουργούσε κάποιος τρίτος υπό παρόμοιες συνθήκες με τον ίδιο σκοπό στο μυαλό του δεν θα κατέληγε στο ίδιο δημιουργικό αποτέλεσμα (κριτήριο της στατιστικής μοναδικότητας).

Προσοχή:

Βασική αρχή είναι ότι οι ιδέες δεν προστατεύονται. Δεν θα προστατευθεί η ιδέα που έχω να ανεβάσω μια παράσταση με τους μαθητές μου στο πλαίσιο μίας σχολικής γιορτής ούτε η ιδέα μου να γράψω ένα ποίημα βασιζόμενη στις 4 εποχές του χρόνου. Όταν, όμως, η ιδέα μου αποκτήσει συγκεκριμένη μορφή, και δη πρωτότυπη, και δημιουργήσω το θεατρικό έργο ή γράψω το ποίημα, το έργο που θα προκύψει προστατεύεται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας.

4. Δεν προστατεύονται ως πνευματική ιδιοκτησία

Ερώτηση: Τι δεν προστατεύεται;

Εκτός από τις ιδέες, δεν προστατεύονται, επίσης, οι μαθηματικοί τύποι, οι διαδικασίες και οι μέθοδοι, διότι συγγενεύουν περισσότερο με τις ιδέες παρά με τα έργα, και συνεπώς η απαγόρευση χρήσης τους δεν θα επέτρεπε την εξέλιξη και την πρόοδο. Όπως, επίσης, δεν προστατεύονται από την πνευματική ιδιοκτησία οι πληροφορίες που δεν περιλαμβάνουν καμιά πρωτοτυπία, τα απλά γεγονότα, οι ειδήσεις και οι εκφράσεις της λαϊκής παράδοσης (π.χ. τα παραδοσιακά ποιήματα, τα γνωμικά, οι παροιμίες, οι παραδοσιακοί χοροί).

5. Προστασία πνευματικής ιδιοκτησίας

Ερώτηση: Ποιος προστατεύεται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας;

Ο δημιουργός. Το φυσικό, δηλαδή, πρόσωπο που έχει δημιουργήσει το έργο. Τις περισσότερες φορές είναι εύκολο να αναγνωρισθεί ο δημιουργός, καθώς αναφέρεται το όνομά του, όπως για παράδειγμα στο εξώφυλλο του βιβλίου αναφέρεται ο συγγραφέας του.

Κάποιες φορές το έργο είναι αντικείμενο συλλογικής προσπάθειας, όπως όταν ο δάσκαλος βάζει μια ομάδα μαθητών να δημιουργήσουν από κοινού μια ζωγραφιά ή να συνεργαστούν, ώστε να φτιάξουν μια χορογραφία. Στην περίπτωση αυτή όλοι θεωρούνται συν-δημιουργοί, δηλαδή δημιουργοί του έργου με κατά κανόνα ίσο μερίδιο στην εκμετάλλευσή του.

6. Δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας

Ερώτηση: Τι περιλαμβάνει το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας;

Το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας περιλαμβάνει το **περιουσιακό** και το **ηθικό** δικαίωμα.

Το **περιουσιακό δικαίωμα** δίνει στον δημιουργό τη δυνατότητα να εκμεταλλευθεί οικονομικά το έργο του, όπως, για παράδειγμα, να το αναπαράγει, να το θέσει σε κυκλοφορία, να το μεταφράσει ή και να το «ανεβάσει» στο Διαδίκτυο.

Το **ηθικό δικαίωμα** απορρέει από την προσωπική σχέση του δημιουργού με το έργο του. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα του δημιουργού να δημοσιεύει το έργο του, όταν και όπως αυτός κρίνει, να αναγνωρίζεται ως ο δημιουργός του και να μην ανέχεται παρέμβαση ή τροποποίηση σε αυτό.

7. Άδεια από τους δημιουργούς

Ερώτηση: Πρέπει πάντα να ζητάω την άδεια των δημιουργών;

Ο κανόνας είναι ότι δεν μπορώ να χρησιμοποιήσω έργο τρίτου χωρίς την άδειά του, εκτός αν η χρήση, στην οποία σκοπεύω να προβώ καλύπτεται από κάποια εξαίρεση ή περιορισμό που προβλέπει ο νόμος.

Έτσι, επιτρέπεται, για παράδειγμα, υπό προϋποθέσεις η ελεύθερη αναπαραγωγή έργων σε εκπαιδευτικά βιβλία, η χρήση τους στη διδασκαλία ή σε εξετάσεις, καθώς και η παράθεση σύντομων αποσπασμάτων για υποστήριξη της γνώμης μας ή για άσκηση κριτικής, κ.ο.κ.

8. Διάρκεια πνευματικής ιδιοκτησίας

Ερώτηση: Πόσο διαρκεί το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας;

Η πνευματική ιδιοκτησία δε διαρκεί για πάντα. Τί σημαίνει αυτό; Διαρκεί από τη στιγμή που θα δημιουργηθεί το έργο και για 70 χρόνια μετά τον θάνατο του δημιουργού.

Παράδειγμα:

Εάν κάποιος γράψει ένα βιβλίο, όταν είναι 19 χρονών το έτος 1950 και πεθάνει όταν είναι 79 χρονών το έτος 2010, η πνευματική ιδιοκτησία διαρκεί άλλα 70 χρόνια μετά τον θάνατό του, δηλαδή μέχρι το 2081 (τα 70 χρόνια υπολογίζονται από την πρώτη Ιανουαρίου του έτους που έπεται του θανάτου, δηλαδή στη συγκεκριμένη περίπτωση από την 1.1.2011).

9. Λήξη προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας

Ερώτηση: Και τι συμβαίνει μετά; Μπορώ να χρησιμοποιήσω ελεύθερα το έργο του δημιουργού;

Ναι. Όταν λήξει η διάρκεια προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, τότε μπορεί να γίνει ελεύθερη χρήση του έργου, χωρίς να χρειάζεται η άδεια του δημιουργού.

Παράλληλα θα πρέπει να έχεις πάντα στο νου σου ότι το ηθικό δικαίωμα είναι ανεξάρτητο από το περιουσιακό και παραμένει στον δημιουργό, ακόμη και αν το περιουσιακό δικαίωμα έχει λήξει. Συγκεκριμένα, ότι το δικαίωμα της πατρότητας και το δικαίωμα της ακεραιότητας του έργου, τα οποία περιλαμβάνονται στο ηθικό δικαίωμα, δεν έχουν χρονικό περιορισμό. Δηλαδή η προστασία τους δεν λήγει ποτέ.

10. Ο χώρος του Διαδικτύου

Ερώτηση: Τι ισχύει στο χώρο του Διαδικτύου;

Απαραίτητο εργαλείο για την πρόσβαση στο Διαδίκτυο είναι ο υπολογιστής. Για να λειτουργήσει ο υπολογιστής χρειαζόμαστε κάποιο πρόγραμμα ηλεκτρονικού υπολογιστή (H/Y), γνωστό και ως λογισμικό. Το λογισμικό είναι ένα σύνολο οδηγιών σε μια γλώσσα που καταλαβαίνει ο υπολογιστής.

Ο νόμος ορίζει ότι το λογισμικό προστατεύεται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Επομένως, δεν επιτρέπεται η αντιγραφή του λογισμικού (ή το «κατέβασμα» τέτοιων προγραμμάτων από το Διαδίκτυο). Ανάλογη προστασία απολαμβάνει και κάθε άλλο πνευματικό έργο (π.χ. μουσική, φωτογραφία, λογοτεχνικό κείμενο) που βρίσκεται στο Διαδίκτυο. Έτσι, δεν επιτρέπεται να «κατεβάζουμε» μουσική ή να χρησιμοποιήσουμε κομμάτια από γραπτά κείμενα και φωτογραφίες που βρίσκονται στο Διαδίκτυο, εάν ο δημιουργός τους δεν το επιτρέπει ρητά. Εκτός, βέβαια, αν η χρήση αυτή εμπίπτει σε κάποια από τις εξαιρέσεις που προβλέπει ο νόμος.

Αντικείμενο προστασίας ενδέχεται επίσης να είναι τα ιδιωτικά μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mails), εφόσον όμως παρουσιάζουν πρωτοτυπία. Άλλα κείμενα, όπως άρθρα εφημερίδων που δημοσιεύονται στο Διαδίκτυο, αποτελούν αντικείμενο προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας· επίσης, φωτογραφίες και γραφικά σχέδια, ανεξάρτητα αν είναι αποτέλεσμα ψηφιακής επεξεργασίας. Ακόμη, απόψεις για θέματα της καθημερινότητας στους λεγόμενους δίαυλους συνομιλιών (chat rooms) ενδέχεται να προστατεύονται.

Ακόμα και οι ιστοσελίδες μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο πνευματικής ιδιοκτησίας ως προς εκείνα τα τμήματα ή σημεία τους που παρουσιάζουν πρωτοτυπία και μπορούν να χαρακτηρισθούν ως έργα.

Για παράδειγμα, το πρόγραμμα H/Y που μας βοηθάει να περιηγηθούμε σε μία ιστοσελίδα μπορεί να προστατεύεται.

Προστατεύονται, επίσης, τα κείμενα που περιέχονται σε αυτήν, ο σχεδιασμός τους, τα γραφιστικά σχέδια, οι φωτογραφίες, η μουσική επένδυση και οτιδήποτε άλλο, εφόσον αποτελεί πρωτότυπη πνευματική δημιουργία. Οι ιστοσελίδες στο σύνολό τους ενδέχεται να προστατεύονται ως βάσεις δεδομένων.

Προστατεύονται, επίσης, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια (video games) και τα έργα εικονικής πραγματικότητας.

Επομένως:

Ό,τι βρίσκεται στο Διαδίκτυο δεν σημαίνει ότι είναι ελεύθερο να το χρησιμοποιήσουμε.

Η ευχέρεια διάδοσης των έργων μέσω του Διαδικτύου μπορεί να συμβάλλει και στην προσβολή αυτών μέσω της παράνομης χρήσης και τροποποίησής τους και να δημιουργήσει προβλήματα στην αποτελεσματική προστασία των δημιουργών.

11. Χρήση έργου από το Διαδίκτυο

Ερώτηση: Θέλω να χρησιμοποιήσω ένα υπάρχον έργο από το Διαδίκτυο, να το τροποποιήσω και να το ενσωματώσω σε δικό μου έργο. Επιτρέπεται να κάνω κάτι τέτοιο; Θεωρείται τότε το έργο μου πρωτότυπο;

Εάν γνωρίζεις σίγουρα ότι το συγκεκριμένο έργο δεν προστατεύεται, γιατί π.χ. έχει παρέλθει η διάρκεια προστασίας του (δηλ. 70 χρόνια από τον θάνατο του δημιουργού του έργου), τότε μπορείς να το τροποποιήσεις και να το ενσωματώσεις σε δικό σου έργο χωρίς κάποια άδεια.

Το εάν το έργο σου είναι πρωτότυπο συνιστά ζήτημα πραγματικό που κρίνεται κατά περίπτωση. Δηλαδή δεν μπορεί κανείς να πει εξ ορισμού ότι κάθε νέο (παράγωγο) έργο που προκύπτει από αυτήν την ενσωμάτωση ή τροποποίηση είναι ή δεν είναι πρωτότυπο. Καθοριστικό ρόλο θα παίξουν η ποιότητα και η ποσότητα των τροποποιήσεων/αλλαγών που θα επιφέρεις στο έργο, καθώς και οι προσθήκες που θα γίνουν σε αυτό. Αυτό που θα πρέπει να θυμάσαι είναι ότι το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύει μόνο τα μέρη εκείνα ενός έργου που είναι πρωτότυπα.

Εφόσον το υπάρχον έργο που θα χρησιμοποιήσεις είναι πρωτότυπο και άρα προστατεύεται, θα πρέπει να πάρεις άδεια από τον δημιουργό ή τον δικαιούχο του, προκειμένου να είναι νόμιμη η χρήση του.

Δικαιούχος είναι εκείνος στον οποίο ο δημιουργός έχει μεταβιβάσει τα δικαιώματά του ή έχει δώσει σχετική άδεια.

12.Κυρώσεις από το «κατέβασμα» μουσικής ή ταινιών

Ερώτηση: Ποιες μπορεί να είναι οι κυρώσεις από το «κατέβασμα» μουσικής ή ταινιών από το Διαδίκτυο;

Το γεγονός ότι πολύς κόσμος «κατεβάζει» παράνομα μουσική ή ταινίες από το Διαδίκτυο δεν σημαίνει ότι η πράξη αυτή είναι νόμιμη. Η ελληνική νομοθεσία προβλέπει ένα πλέγμα αστικών και ποινικών κυρώσεων.

Αυτό, ωστόσο, που πρέπει να σε απασχολεί περισσότερο από οποιοσδήποτε κυρώσεις και πρέπει ως δάσκαλος να μεταφέρεις στους μαθητές σου είναι το γεγονός ότι «κατεβάζοντας» κανείς παράνομα αρχεία από το Διαδίκτυο αφαιρεί από τους δημιουργούς, τους καλλιτέχνες και τους παραγωγούς εισόδημα από το οποίο ζουν. Οι μαθητές θα πρέπει να καταλάβουν ότι είναι το ίδιο σαν να παίρνει κανείς το χαρτζιλίκι από την τσέπη τους, ενώ εκείνοι δεν τον βλέπουν. Το γεγονός ότι δεν τον βλέπουν δεν κάνει την πράξη του λιγότερο παράνομη. Για

να καταλάβει κανείς την αξία της πνευματικής ιδιοκτησίας βοηθάει να βάλει τον εαυτό του στη θέση του δημιουργού ή του καλλιτέχνη.

Εάν ποτέ θελήσει ένας μαθητής σου να γίνει δημιουργός ή καλλιτέχνης (π.χ. συγγραφέας, ζωγράφος ή ηθοποιός), δεν θα μπορέσει να επιβιώσει ως τέτοιος, εάν κανείς δεν σέβεται τον πνευματικό του μόχθο και τα έργα του. Εάν το επάγγελμά σου δεν έχει οικονομικό αντίκρισμα, δεν μπορείς να συνεχίσεις να το κάνεις για πολύ.

13. Προβολή βίντεο από το Διαδίκτυο

Ερώτηση: Μπορώ να προβάλλω βίντεο που είναι αναρτημένα στο Διαδίκτυο στην τάξη χωρίς πρόβλημα ή σε μια τέτοια περίπτωση προσβάλλω τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων;

Ένα βίντεο που βρίσκεται αναρτημένο στο Διαδίκτυο μπορεί να προστατεύεται με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή/και συγγενικά δικαιώματα, εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις του νόμου.

Αν και ο νόμος ορίζει ρητά ορισμένες εξαιρέσεις προς όφελος της εκπαίδευσης, ωστόσο η περίπτωση της προβολής οπτικοακουστικού έργου δεν υπάγεται σε αυτές, καθώς ο νόμος κάνει λόγο ρητά μόνο για αναπαραγωγή έργων λόγου.

14. Φωτοτυπίες από βιβλία

Ερώτηση: Στο πλαίσιο του μαθήματος της Γεωγραφίας έχω βγάλει φωτοτυπίες από μια σειρά βιβλίων με φωτογραφίες που απεικονίζουν τα Γεφύρια της Ελλάδας και τα έχω μοιράσει στους μαθητές μου προκειμένου να γίνει μια συζήτηση μέσα στην τάξη. Επιτρέπεται αυτό;

Υπάρχει σχετική εξαίρεση στον νόμο που επιτρέπει την εν λόγω ενέργεια με την προϋπόθεση ότι οι φωτοτυπίες θα χρησιμοποιηθούν μέσα στην τάξη αυστηρά για το μάθημά σου (βλ. [α. 21 του ν. 2121/1993](#)).

Προσοχή:

Οι εξαιρέσεις και περιορισμοί που προβλέπονται στον νόμο αφορούν στο περιουσιακό δικαίωμα και μόνο. Το ηθικό δικαίωμα δεν υπόκειται σε περιορισμούς.

15. Κατοχύρωση έργου

Σε ένα blog για δασκάλους έχω ανεβάσει φωτογραφίες που τράβηξα από τοπία, καθώς και κάποια ποιήματα που έγραψα και θέλω να χρησιμοποιήσω και στη διδασκαλία μου. Μπορώ να το κάνω ή πρέπει πρώτα να τα κατοχυρώσω;

Στο δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας δεν υφίσταται η έννοια της κατοχύρωσης. Τα δικαιώματα που απορρέουν από το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας, υφίστανται από τη στιγμή που δημιουργείται το έργο και αποκτά μία συγκεκριμένη μορφή. Δεν απαιτείται, συνεπώς, καμιά τυπική διαδικασία εκ μέρους του δημιουργού για την προστασία των έργων του. Για να είσαι, ωστόσο, διασφαλισμένος και να έχεις ένα στοιχείο για την απόδειξη της πατρότητας του έργου σου και της ημερομηνίας κατά την οποία υπήρχε, μπορείς να

καταθέσεις ένα αντίγραφο του σε έναν συμβολαιογράφο, ο οποίος θα συντάξει αυτό που λέμε 'συμβολαιογραφική πράξη κατάθεσης πνευματικού δημιουργήματος'. Το έργο σου θα αποκτήσει με αυτόν τον τρόπο βεβαία χρονολογία και θα αποδεικνύεται ότι είχε δημιουργηθεί σε μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή.

Συνηθίζεται, επίσης, η αποστολή μιας συστημένης επιστολής (συστήνεται η αποστολή δύο συστημένων επιστολών) με αποστολέα και παραλήπτη τον ίδιο τον δημιουργό (δηλαδή εσένα) ή και παραλήπτη τρίτο, φύλαξη της απόδειξης και διατήρηση της συγκεκριμένης επιστολής, στην οποία θα περιλαμβάνεται το έργο, κλειστής μέχρι -και εφόσον βέβαια- προκύψει κάποια διαφορά αναφορικά με το συγκεκριμένο έργο. Στην περίπτωση αυτή η εν λόγω επιστολή θα ανοιχθεί ενώπιον του δικαστηρίου από δικαστή, ο οποίος θα βεβαιώσει και το περιεχόμενό της.

Επιπλέον αυτών των τρόπων απόδειξης υπάρχουν και άλλοι. Μπορείς για παράδειγμα, όταν ανεβάζεις μία φωτογραφία σου στο Διαδίκτυο να περνάς επάνω της μία ψηφιακή σφραγίδα με το όνομά σου, οπότε όποιος την «κατεβάζει», να «κατεβάζει» υποχρεωτικά και τη σφραγίδα. Μπορείς ακόμη να χρησιμοποιείς τεχνολογικά μέτρα που εμποδίζουν την αντιγραφή (όπως κλείδωμα, υδατογράφηση, κ.α.). Να γνωρίζεις, όμως, ότι όλα τα παραπάνω θεωρούνται μαχητά τεκμήρια, δηλαδή η άλλη πλευρά μπορεί να αποδείξει κάτι διαφορετικό, προσκομίζοντας δικά της αποδεικτικά στοιχεία.

16. Χρήση έργου χωρίς την άδεια του δημιουργού.

Ερώτηση: Μπορώ στο πλαίσιο της γιορτής του σχολείου που εργάζομαι να χρησιμοποιήσω έργο προστατευόμενο χωρίς την άδεια του δημιουργού;

Ο νόμος για την πνευματική ιδιοκτησία ορίζει ότι επιτρέπεται χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή η δημόσια παράσταση ή εκτέλεση έργου στο πλαίσιο της δραστηριότητας εκπαιδευτικών ιδρυμάτων από το προσωπικό και τους μαθητές ή σπουδαστές του ιδρύματος, εφόσον το κοινό απαρτίζεται αποκλειστικά από αυτούς ή από τους γονείς των μαθητών ή σπουδαστών ή όσους έχουν την επιμέλεια αυτών ή όσους συνδέονται άμεσα με τις δραστηριότητες του ιδρύματος.

Εφόσον η παράσταση ή εκτέλεση του έργου (θεατρικού, μουσικού ή άλλου) πραγματοποιηθεί από το προσωπικό του σχολείου και τους μαθητές σου και το κοινό απαρτίζεται αποκλειστικά από μαθητές ή/και τους γονείς τους, μπορείς να χρησιμοποιήσεις το έργο χωρίς την άδεια του δημιουργού.

Προσοχή όμως:

Το έργο αυτό δεν μπορείς να το ανεβάσεις στο Διαδίκτυο.

17. Ανέβασμα βίντεο στο YouTube

Ερώτηση: Το σχολείο που εργάζομαι έχει κανάλι στο YouTube. Εκεί «ανεβάζω» διάφορα βίντεο που βρίσκω ενδιαφέροντα. Αναφέροντας μόνο την πηγή καλύπτομαι;

Όχι. Εφόσον πρόκειται περί έργων που προστατεύονται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ή/και συγγενικά δικαιώματα, θα πρέπει να ζητήσεις την άδεια των δικαιούχων.

Πέρα από αυτά, το YouTube εφαρμόζει στις συμβάσεις του με τους χρήστες (δηλ. με τον όρο 'σύμβαση' νοείται η αποδοχή των όρων χρήσης στην οποία προέβης κατά το άνοιγμα του λογαριασμού σου στο YouTube) το αγγλικό δίκαιο. Οπότε θα πρέπει να συμμορφώνεσαι εκτός με τα προβλεπόμενα στο ελληνικό δίκαιο και με τα προβλεπόμενα στο αγγλικό δίκαιο.

Για την πολιτική που ακολουθεί το YouTube σε περιπτώσεις που ειδοποιείται για το «ανέβασμα» βίντεο που περιλαμβάνουν έργα προστατευόμενα με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ή/και συγγενικά δικαιώματα άνευ αδείας των δικαιούχων, πρέπει να ανατρέξεις στους όρους χρήσης της πλατφόρμας και στο σχετικό ενημερωτικό υλικό. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να γνωρίζεις ότι το «ανέβασμα» έργων που προστατεύονται με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας ή/και συγγενικό δικαίωμα χωρίς την άδεια των δικαιούχων δεν επιτρέπεται.

18. Ανέβασμα έργων μαθητών στο Διαδίκτυο

Ερώτηση: Μπορώ να ανεβάζω έργα μαθητών μου στο Διαδίκτυο για προβολή των δραστηριοτήτων τους μέσα στην τάξη ή στο σχολείο;

Εφόσον τα έργα των μαθητών είναι πρωτότυπα έργα δικά τους και εφόσον υπάρχει η συγκατάθεσή τους, μπορείς. Εάν γίνεται χρήση και έργων τρίτων προστατευόμενων με δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας (π.χ. ένα τραγούδι ή ένα ποίημα του οποίου η διάρκεια προστασίας δεν έχει λήξει), θα πρέπει να ζητήσεις και την άδεια των τρίτων αυτών δημιουργών.

Επιπλέον θα πρέπει να έχεις πάντοτε στον νου σου το δικαίωμα της προσωπικότητας των μαθητών. Εάν, δηλαδή, ανεβάσεις ένα θεατρικό έργο, στο οποίο συμμετέχουν οι μαθητές σου, εκτός από τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, υπάρχει και το δικαίωμα της προσωπικότητας του κάθε συμμετέχοντα. Προκειμένου να είσαι απολύτως νομότυπος, καλό θα είναι να ζητήσεις έγγραφη άδεια από τους γονείς των μαθητών ή τους ασκούντες την επιμέλεια αυτών.

Για οποιαδήποτε περαιτέρω πληροφορία για την πνευματική ιδιοκτησία μπορείς να επικοινωνήσεις μαζί μας (213 214 7800 ή info@opi.gr) ή να επισκεφθείς την ιστοσελίδα του ΟΠΙ στο www.opi.gr.

Ανοιχτές άδειες

Σχετικά με τους νόμους πνευματικής ιδιοκτησίας ιδιαίτερα για εκπαιδευτικό υλικό που διατίθεται στο Διαδίκτυο, το νομοθετικό πλαίσιο από το 1999 έως σήμερα παρουσιάζει μεγάλες μεταβολές με κυρίαρχη την ανάδυση της έννοιας των Ανοιχτών Εκπαιδευτικών Πόρων (ΑΕΠ). Τα ζητήματα πνευματικής ιδιοκτησίας είναι σύνθετα όπως αναδείχθηκε στην προηγούμενη ενότητα και η αντιμετώπισή τους αποτελεί μία περίπλοκη διαδικασία.

Η ανάδυση των ΑΕΠ είναι το αποτέλεσμα της προσπάθειας προστασίας δικαιωμάτων των συγγραφέων και δημιουργών σε περιβάλλοντα όπου εύκολα αντιγράφεται και μοιράζεται χωρίς άδεια ειδικά όταν έχει ψηφιοποιηθεί.

Με τις ανοιχτές άδειες γίνεται προσπάθεια η επαναχρησιμοποίηση και το μοίρασμα να συμβαίνει σε ένα νόμιμο πλαίσιο πιο ευέλικτο από το αυτονόητο “all-rights-reserved” του “copyright”. Η έγκριση της αξιοποίησης δίνεται άμεσα και με ακρίβεια με τη δημοσίευση του υλικού ενώ ελευθερώνει από τους περιορισμούς του παραδοσιακού “copyright”.

Άδειες Creative Commons (CC)

Οι άδειες **Creative Commons (CC)** (Creative Commons, nd) είναι «ένα σύνολο ευέλικτων αδειών πνευματικών δικαιωμάτων που παρέχουν ένα απλό, τυποποιημένο τρόπο για να μοιράζουν οι δημιουργοί το έργο τους στο κοινό – υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Κάθε άδεια έχει την δυνατότητα να βοηθήσει τον δημιουργό να διατηρήσει τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας του έργου του, και να επιτρέψει συγχρόνως στο κοινό να χρησιμοποιήσει αυτό το έργο με τους όρους που ορίζει η άδεια».

Σε όλες τις μορφές των ανοιχτών αδειών και ανεξάρτητα από το μέσο, στο οποίο διατίθεται το έργο, απαιτούνται ένα σύνολο πληροφοριών, μεταξύ των οποίων η αναφορά στον δημιουργό, ο τίτλος του έργου, η URL διεύθυνσή του στην περίπτωση που είναι διαθέσιμο στο Διαδίκτυο, το όνομα και λογότυπο της άδειας CC που έχει εφαρμοστεί με ένα σύνδεσμο στο αντίστοιχο κείμενο της άδειας.

Τύποι Αδειών Creative Commons

Ακολουθεί μια συνοπτική αναφορά στους τύπους αδειών Creative Commons. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επισκεφθείτε τους παρακάτω συνδέσμους:

- Τύποι Αδειών Creative Commons <https://creativecommons.org/licenses/>
- Πνευματικά Δικαιώματα <http://opencourses.uom.gr/ekpaideytiko-yliko/pneumatika-dikaiomata>

ΤΥΠΟΙ ΑΔΕΙΩΝ CREATIVE COMMONS

<https://creativecommons.org/licenses>

1

ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ **CC BY**

Είναι ελεύθερη:

- για Διανομή: για αναπαραγωγή, διανομή, παρουσίαση στο κοινό του Έργου
- για Διασκευή - για να τροποποιήσετε το έργο
- Προκειμένου να κάνετε εμπορική χρήση του έργου
- Υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: Αναφορά Δημιουργού

2

ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ - ΠΑΡΟΜΟΙΑ ΔΙΑΝΟΜΗ **CC BY-SA**

Είναι ελεύθερη:

- για Διανομή: για αναπαραγωγή, διανομή, παρουσίαση στο κοινό του Έργου
- για Διασκευή - για να τροποποιήσετε το έργο
- Προκειμένου να κάνετε εμπορική χρήση του έργου
- Υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: Αναφορά Δημιουργού - Παρόμοια Διανομή

3

ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ-ΟΧΙ ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΕΡΓΑ **CC BY-ND**

Είναι ελεύθερη:

- για Διανομή: για αναπαραγωγή, διανομή, παρουσίαση στο κοινό του Έργου
- Προκειμένου να κάνετε εμπορική χρήση του έργου
- Υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: Αναφορά Δημιουργού - Όχι Παράγωγα Έργα

4

ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ-ΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΧΡΗΣΗ **CC BY-NC**

Είναι ελεύθερη:

- για Διανομή: για αναπαραγωγή, διανομή, παρουσίαση στο κοινό του Έργου
- για Διασκευή - για να τροποποιήσετε το έργο
- Υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση.

5

ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ - ΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΧΡΗΣΗ - ΠΑΡΟΜΟΙΑ ΔΙΑΝΟΜΗ **CC BY-NC-SA**

Είναι ελεύθερη:

- για Διανομή: για αναπαραγωγή, διανομή, παρουσίαση στο κοινό του Έργου
- για Διασκευή - για να τροποποιήσετε το έργο
- Υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή

6

ΑΝΑΦΟΡΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ-ΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΧΡΗΣΗ-ΟΧΙ ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΕΡΓΑ **CC BY-NC-ND**

Είναι ελεύθερη:

- για Διανομή: για αναπαραγωγή, διανομή, παρουσίαση στο κοινό του Έργου
- Υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα

CREATED BY SOFIA PAPADIMITRIOU

Εικόνα 1: Τύποι Αδειών Creative Commons

1. Αναφορά Δημιουργού CC BY

Είναι ελεύθερη:

- **για Διανομή:** για αναπαραγωγή, διανομή, παρουσίαση στο κοινό του Έργου
- **για Διασκευή** - για να τροποποιήσετε το έργο
- Προκειμένου να κάνετε **εμπορική χρήση** του έργου

Υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- **Αναφορά Δημιουργού** - Θα πρέπει να κάνετε αναφορά στο έργο με τον τρόπο που έχει οριστεί από το δημιουργό ή το χορηγούντα την άδεια (χωρίς όμως να εννοείται με οποιονδήποτε τρόπο ότι εγκρίνουν εσάς ή τη χρήση του έργου από εσάς).

Λαμβάνοντας υπόψη ότι:

- **Αποποίηση** - Κάθε μία από τις παραπάνω συνθήκες μπορεί να παρακαμφθεί αν πάρετε άδεια από τον κάτοχο των πνευματικών δικαιωμάτων.
- **Δημόσιος Τομέας** - Όταν ένα έργο ή κάποιο από τα μέρη του είναι διαθέσιμα στον Δημόσιο Τομέα σύμφωνα με το εφαρμοστέο Δίκαιο, αυτή η κατάσταση δεν επηρεάζεται με κανένα τρόπο από την άδεια.
- **Άλλα δικαιώματα** - Σε καμία περίπτωση δεν επηρεάζονται από την άδεια οποιαδήποτε από τα παρακάτω δικαιώματα:
  - Η τίμια συμπεριφορά σας ή εύλογη χρήση, ή άλλοι εφαρμοστέοι περιορισμοί και εξαιρέσεις δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.
  - Τα ηθικά δικαιώματα του δημιουργού
  - Μπορεί να υπάρχουν δικαιώματα άλλων ατόμων είτε στο έργο καθεαυτό είτε στο πώς αυτό χρησιμοποιείται όπως δικαιώματα δημοσιότητας ή δικαιώματα περί την ιδιωτικότητα.
- **Σημείωση** - Για κάθε νέα χρήση ή διανομή, πρέπει να καταστήσετε σαφές στους άλλους τους όρους της άδειας αυτού του Έργου. Ο καλύτερος τρόπος για να το πράξετε αυτό είναι να δημιουργήσετε έναν σύνδεσμο με τον διαδικτυακό τόπο αυτής της ιστοσελίδας.

2. Αναφορά Δημιουργού - Παρόμοια Διανομή CC BY-SA

Είναι ελεύθερη:

- **για Διανομή:** για αναπαραγωγή, διανομή, παρουσίαση στο κοινό του Έργου

- **για Διασκευή** - για να τροποποιήσετε το έργο
- Προκειμένου να κάνετε **εμπορική χρήση** του έργου

Υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- **Αναφορά Δημιουργού** - Θα πρέπει να κάνετε αναφορά στο έργο με τον τρόπο που έχει οριστεί από το δημιουργό ή το χορηγούντα την άδεια (χωρίς όμως να εννοείται με οποιονδήποτε τρόπο ότι εγκρίνουν εσάς ή τη χρήση του έργου από εσάς).
- **Παρόμοια Διανομή** - Εάν αλλοιώσετε, τροποποιήσετε ή δημιουργήσετε περαιτέρω βασισμένοι στο έργο θα μπορείτε να διανέμετε το έργο που θα προκύψει μόνο με την ίδια ή παρόμοια άδεια.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι:

- **Αποποίηση** - Κάθε μία από τις παραπάνω συνθήκες μπορεί να παρακαμφθεί αν πάρετε άδεια από τον κάτοχο των πνευματικών δικαιωμάτων.
- **Δημόσιος Τομέας** - Όταν ένα έργο ή κάποιο από τα μέρη του είναι διαθέσιμο στον Δημόσιο Τομέα σύμφωνα με το εφαρμοστέο Δίκαιο, αυτή η κατάσταση δεν επηρεάζεται με κανένα τρόπο από την άδεια.
- **Άλλα δικαιώματα** - Σε καμία περίπτωση δεν επηρεάζονται από την άδεια οποιαδήποτε από τα παρακάτω δικαιώματα:
  - Η τίμια συμπεριφορά σας ή εύλογη χρήση, ή άλλοι εφαρμοστέοι περιορισμοί και εξαιρέσεις δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.
  - Τα ηθικά δικαιώματα του δημιουργού
  - Μπορεί να υπάρχουν δικαιώματα άλλων ατόμων είτε στο έργο καθεαυτό είτε στο πώς αυτό χρησιμοποιείται όπως δικαιώματα δημοσιότητας ή δικαιώματα περί την ιδιωτικότητα.
- **Σημείωση** - Για κάθε νέα χρήση ή διανομή, πρέπει να καταστήσετε σαφές στους άλλους τους όρους της άδειας αυτού του Έργου. Ο καλύτερος τρόπος για να το πράξετε αυτό είναι να δημιουργήσετε έναν σύνδεσμο με τον διαδικτυακό τόπο αυτής της ιστοσελίδας.

3. Αναφορά Δημιουργού-Όχι Παράγωγα Έργα CC BY-ND

Είναι ελεύθερη:

- **για Διανομή:** για αναπαραγωγή, διανομή, παρουσίαση στο κοινό του Έργου
- Προκειμένου να κάνετε **εμπορική χρήση** του έργου

Υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- **Αναφορά Δημιουργού** - Θα πρέπει να κάνετε αναφορά στο έργο με τον τρόπο που έχει οριστεί από το δημιουργό ή το χορηγούντα την άδεια (χωρίς όμως να εννοείται με οποιονδήποτε τρόπο ότι εγκρίνουν εσάς ή τη χρήση του έργου από εσάς).
- **Όχι Παράγωγα Έργα** - Δε μπορείτε να αλλοιώσετε, να τροποποιήσετε ή να δημιουργήσετε πάνω στο έργο αυτό.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι:

- **Αποποίηση** - Κάθε μία από τις παραπάνω συνθήκες μπορεί να παρακαμφθεί αν πάρετε άδεια από τον κάτοχο των πνευματικών δικαιωμάτων.
- **Δημόσιος Τομέας** - Όταν ένα έργο ή κάποιο από τα μέρη του είναι διαθέσιμα στον Δημόσιο Τομέα σύμφωνα με το εφαρμοστέο Δίκαιο, αυτή η κατάσταση δεν επηρεάζεται με κανένα τρόπο από την άδεια.
- **Άλλα δικαιώματα** - Σε καμία περίπτωση δεν επηρεάζονται από την άδεια οποιοδήποτε από τα παρακάτω δικαιώματα:
  - Η τίμια συμπεριφορά σας ή εύλογη χρήση, ή άλλοι εφαρμοστέοι περιορισμοί και εξαιρέσεις δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.
  - Τα ηθικά δικαιώματα του δημιουργού
  - Μπορεί να υπάρχουν δικαιώματα άλλων ατόμων είτε στο έργο καθεαυτό είτε στο πώς αυτό χρησιμοποιείται όπως δικαιώματα δημοσιότητας ή δικαιώματα περί την ιδιωτικότητα.
- **Σημείωση** - Για κάθε νέα χρήση ή διανομή, πρέπει να καταστήσετε σαφές στους άλλους τους όρους της άδειας αυτού του Έργου. Ο καλύτερος τρόπος για να το πράξετε αυτό είναι να δημιουργήσετε έναν σύνδεσμο με τον διαδικτυακό τόπο αυτής της ιστοσελίδας.

4. Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση CC BY-NC

Είναι ελεύθερη:

- **για Διανομή:** για αναπαραγωγή, διανομή, παρουσίαση στο κοινό του Έργου
- **για Διασκευή** - για να τροποποιήσετε το έργο

Υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- **Αναφορά Δημιουργού** - Θα πρέπει να κάνετε την αναφορά στο έργο με τον τρόπο που έχει οριστεί από το δημιουργό ή το χορηγούντα την άδεια (χωρίς όμως να

εννοείται με οποιονδήποτε τρόπο ότι εγκρίνουν εσάς ή τη χρήση του έργου από εσάς).

- **Μη Εμπορική Χρήση** - Δε μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το έργο αυτό για εμπορικούς σκοπούς.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι:

- **Αποποίηση** - Κάθε μία από τις παραπάνω συνθήκες μπορεί να παρακαμφθεί αν πάρετε άδεια από τον κάτοχο των πνευματικών δικαιωμάτων.
- **Δημόσιος Τομέας** - Όταν ένα έργο ή κάποιο από τα μέρη του είναι διαθέσιμα στο Δημόσιο Τομέα σύμφωνα με το εφαρμοστέο Δίκαιο, αυτή η κατάσταση δεν επηρεάζεται με κανένα τρόπο από την άδεια.
- **Άλλα δικαιώματα** - Σε καμία περίπτωση δεν επηρεάζονται από την άδεια οποιοδήποτε από τα παρακάτω δικαιώματα:
  - Η τίμια συμπεριφορά σας ή εύλογη χρήση, ή άλλοι εφαρμοστέοι περιορισμοί και εξαιρέσεις δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.
  - Τα ηθικά δικαιώματα του δημιουργού
  - Μπορεί να υπάρχουν δικαιώματα άλλων ατόμων είτε στο έργο καθεαυτό είτε στο πώς αυτό χρησιμοποιείται όπως δικαιώματα δημοσιότητας ή δικαιώματα περί την ιδιωτικότητα.
- **Σημείωση** - Για κάθε νέα χρήση ή διανομή, πρέπει να καταστήσετε σαφές στους άλλους τους όρους της άδειας αυτού του Έργου. Ο καλύτερος τρόπος για να το πράξετε αυτό είναι να δημιουργήσετε έναν σύνδεσμο με τον διαδικτυακό τόπο αυτής της ιστοσελίδας.

5. Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή CC BY-NC-SA

Είναι ελεύθερη:

- **για Διανομή:** για αναπαραγωγή, διανομή, παρουσίαση στο κοινό του Έργου
- **για Διασκευή** - για να τροποποιήσετε το έργο

Υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- **Αναφορά Δημιουργού** - Θα πρέπει να κάνετε την αναφορά στο έργο με τον τρόπο που έχει οριστεί από το δημιουργό ή το χορηγούντα την άδεια (χωρίς όμως να εννοείται με οποιονδήποτε τρόπο ότι εγκρίνουν εσάς ή τη χρήση του έργου από εσάς).

- **Μη Εμπορική Χρήση** - Δε μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το έργο αυτό για εμπορικούς σκοπούς.
- **Παρόμοια Διανομή** - Εάν αλλοιώσετε, τροποποιήσετε ή δημιουργήσετε περαιτέρω βασισμένοι στο έργο θα μπορείτε να διανέμετε το έργο που θα προκύψει μόνο με την ίδια ή παρόμοια άδεια.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι:

- **Αποποίηση** - Κάθε μία από τις παραπάνω συνθήκες μπορεί να παρακαμφθεί αν πάρετε άδεια από τον κάτοχο των πνευματικών δικαιωμάτων.
- **Δημόσιος Τομέας** - Όταν ένα έργο ή κάποιο από τα μέρη του είναι διαθέσιμα στο Δημόσιο Τομέα σύμφωνα με το εφαρμοστέο Δίκαιο, αυτή η κατάσταση δεν επηρεάζεται με κανένα τρόπο από την άδεια.
- **Άλλα δικαιώματα** - Σε καμία περίπτωση δεν επηρεάζονται από την άδεια οποιοδήποτε από τα παρακάτω δικαιώματα:
  - Η τίμια συμπεριφορά σας ή εύλογη χρήση, ή άλλοι εφαρμοστέοι περιορισμοί και εξαιρέσεις δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.
  - Τα ηθικά δικαιώματα του δημιουργού
  - Μπορεί να υπάρχουν δικαιώματα άλλων ατόμων είτε στο έργο καθαυτό είτε στο πώς αυτό χρησιμοποιείται όπως δικαιώματα δημοσιότητας ή δικαιώματα περί την ιδιωτικότητα.
- **Σημείωση** - Για κάθε νέα χρήση ή διανομή, πρέπει να καταστήσετε σαφές στους άλλους τους όρους της άδειας αυτού του Έργου. Ο καλύτερος τρόπος για να το πράξετε αυτό είναι να δημιουργήσετε έναν σύνδεσμο με τον διαδικτυακό τόπο αυτής της ιστοσελίδας.

6. Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση-Όχι Παράγωγα Έργα CC BY-NC-ND

Είναι ελεύθερη:

- **για Διανομή:** για αναπαραγωγή, διανομή, παρουσίαση στο κοινό του Έργου

Υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- **Αναφορά Δημιουργού** - Θα πρέπει να κάνετε την αναφορά στο έργο με τον τρόπο που έχει οριστεί από το δημιουργό ή το χορηγούντα την άδεια (χωρίς όμως να

εννοείται με οποιονδήποτε τρόπο ότι εγκρίνουν εσάς ή τη χρήση του έργου από εσάς).

- **Μη Εμπορική Χρήση** - Δε μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το έργο αυτό για εμπορικούς σκοπούς.
- **Όχι Παράγωγα Έργα** - Δε μπορείτε να αλλοιώσετε, να τροποποιήσετε ή να δημιουργήσετε πάνω στο έργο αυτό.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι:

- **Αποποίηση** - Κάθε μία από τις παραπάνω συνθήκες μπορεί να παρακαμφθεί αν πάρετε άδεια από τον κάτοχο των πνευματικών δικαιωμάτων.
- **Δημόσιος Τομέας** - Όταν ένα έργο ή κάποιο από τα μέρη του είναι διαθέσιμα στον Δημόσιο Τομέα σύμφωνα με το εφαρμοστέο Δίκαιο, αυτή η κατάσταση δεν επηρεάζεται με κανένα τρόπο από την άδεια.
- **Άλλα δικαιώματα** - Σε καμία περίπτωση δεν επηρεάζονται από την άδεια οποιοδήποτε από τα παρακάτω δικαιώματα:
  - Η τίμια συμπεριφορά σας ή εύλογη χρήση, ή άλλοι εφαρμοστέοι περιορισμοί και εξαιρέσεις δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.
  - Τα ηθικά δικαιώματα του δημιουργού
  - Μπορεί να υπάρχουν δικαιώματα άλλων ατόμων είτε στο έργο καθεαυτό είτε στο πώς αυτό χρησιμοποιείται όπως δικαιώματα δημοσιότητας ή δικαιώματα περί την ιδιωτικότητα.
- **Σημείωση** - Για κάθε νέα χρήση ή διανομή, πρέπει να καταστήσετε σαφές στους άλλους τους όρους της άδειας αυτού του Έργου. Ο καλύτερος τρόπος για να το πράξετε αυτό είναι να δημιουργήσετε έναν σύνδεσμο με τον διαδικτυακό τόπο αυτής της ιστοσελίδας.

Προστασία προσωπικών δεδομένων

Η προστασία των προσωπικών δεδομένων είναι ουσιώδης: σημαίνει ιδιωτικότητα και σεβασμό, προστασία από τη χειραγώγηση. Παρόλα αυτά, μια κάποια ανησυχία ακολούθησε τον [GDPR \(Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων\)](#) της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Πρέπει τα σχολεία να προσαρμόσουν τα αρχεία που τηρούν;
- Ποιες πληροφορίες θεωρούνται ευαίσθητες;
- Είναι θεμιτό να φυλάσσονται τα δεδομένα του σχολείου σε φορητή συσκευή;

Στη συνέχεια παρουσιάζονται εισαγωγικά οι απαραίτητες έννοιες, λειτουργίες και καλές πρακτικές σχετικά με τη διαχείριση των προσωπικών δεδομένων σε σχολικό περιβάλλον, ώστε να περιφρουρείτε καλύτερα τα δεδομένα των μαθητών σας – και να κατανοήσετε τι συμβαίνει με τα δικά σας από το School Education Gateway.

Το [School Education Gateway](#) αποτελεί τη διαδικτυακή πλατφόρμα της Ευρώπης για τη σχολική εκπαίδευση. Εμφανίζεται σε 23 Ευρωπαϊκές γλώσσες και είναι ένα ενιαίο σημείο εισόδου για εκπαιδευτικούς, διευθυντές σχολείων, φορείς χάραξης πολιτικών, εμπειρογνώμονες και άλλους επαγγελματίες στον τομέα της σχολικής εκπαίδευσης.

Μάθετε τη διαφορά: προσωπικά και ευαίσθητα δεδομένα

Τα **προσωπικά δεδομένα** περιλαμβάνουν όλες τις πληροφορίες, με βάση τις οποίες μπορεί να ταυτοποιηθεί ένα άτομο ή η οικογένειά του. Στα σχολικά αρχεία, τέτοια δεδομένα είναι το **όνομα**, η **διεύθυνση**, τα **στοιχεία επικοινωνίας**, το **πειθαρχικό ιστορικό**, καθώς επίσης οι **βαθμοί** και οι **έλεγχοι προόδου** του ατόμου. Τα δεδομένα αυτού του είδους παραμένουν «προσωπικά», ακόμα κι αν το άτομο επιλέξει να τα δημοσιοποιήσει.

Μια **ειδική κατηγορία** δεδομένων αγγίζει πιο ευαίσθητα θέματα. Σε ό,τι αφορά τα σχολεία, στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται τα **βιομετρικά δεδομένα** των μαθητών (π.χ. δαχτυλικά αποτυπώματα, φωτογραφίες), οι **θρησκευτικές πεποιθήσεις** (π.χ. η επιλογή του μαθητή να μην παρακολουθήσει το μάθημα των θρησκευτικών), τα δεδομένα **υγείας** (π.χ. αλλεργίες) ή τυχόν **διατροφικοί περιορισμοί** (που μπορεί να υπαινιχθούν τη θρησκεία ή την

κατάσταση υγείας). Τα δεδομένα αυτής της κατηγορίας μπορεί να θέτουν ένα ρίσκο για τους ανθρώπους και άρα η επεξεργασία τους επιτρέπεται μόνο [υπό ορισμένες συνθήκες](#). Τα σχολεία πιθανώς δεν θα μπορούν να τα χρησιμοποιήσουν χωρίς γονική συναίνεση.

Μάθετε τη διαφορά: ελεγκτές δεδομένων και επεξεργαστές δεδομένων

Ο Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων υπογραμμίζει τη σημασία δύο ρόλων, που είναι είτε φυσικά πρόσωπα είτε φορείς: ο **ελεγκτής δεδομένων** καθορίζει τα μέσα και τους στόχους της επεξεργασίας δεδομένων, ενώ ο **επεξεργαστής δεδομένων** χειρίζεται τα δεδομένα εκ μέρους του ελεγκτή. Τα εν λόγω δύο μέρη φέρουν διαφορετικές νομικές ευθύνες.

Το σχολείο θα είναι κατά κανόνα ο «ελεγκτής», οπότε είναι υποχρέωσή του να διασφαλίσει ένα ασφαλές συμβόλαιο με τον «επεξεργαστή». Ο επεξεργαστής μπορεί να πάρει διάφορες μορφές: από **φωτογράφος** ως **εταιρεία καταστροφής εγγράφων**, **διαδικτυακή εκπαιδευτική πλατφόρμα** ή **λογισμικό**. Οποιαδήποτε λειτουργία εκτελούν οι φορείς αυτές επί των δεδομένων θεωρείται επεξεργασία, ακόμα κι αν είναι αυτοματοποιημένη: μια εταιρεία καταστροφής εγγράφων τα συλλέγει, τα αποθηκεύει, τα ανασύρει, τα καταστρέφει κ.λπ.

Καλές πρακτικές: αυτό-παρατηρηθείτε

Σύμφωνα με τη νέα νομοθεσία, τα σχολεία (όπως όλοι οι δημόσιοι φορείς) θα πρέπει να διορίζουν έναν **Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων**, ένα άτομο αποκλειστικά αρμόδιο για τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας των Προσωπικών Δεδομένων. Η δουλειά του είναι να παρακολουθεί τις πολιτικές του σχολείου, να παρέχει επιμόρφωση, να διεξάγει ελέγχους και άλλα. Αλλά τα σχολεία δεν θα πρέπει να βασίζονται στον Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων να ανακαλύψει όλα τα ελαττώματα του συστήματός τους. Ορίστε κάποιες ερωτήσεις που θα έπρεπε όλοι να θέτουν στον εαυτό τους:

1. **Για ποιον λόγο διεξάγετε επεξεργασία δεδομένων;** Υπάρχουν [έξι έννομοι λόγοι](#) στη βάση των οποίων επιτρέπεται η επεξεργασία δεδομένων σύμφωνα με τον GDPR. Πιο συναφής στα σχολεία είναι η έννομη βάση του **δημόσιου καθήκοντος**, που σημαίνει ότι τα δεδομένα χρησιμοποιούνται για την εκτέλεση εργασίας υπέρ του δημοσίου συμφέροντος. Ωστόσο, τα δεδομένα που συλλέγονται για τον σκοπό αυτόν δεν επιτρέπεται να ανακυκλωθούν για άλλο σκοπό. Για παράδειγμα, το σχολείο δεν επιτρέπεται να εκχωρήσει τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ενός γονιού σε τρίτο μέρος που προάγει σχολικές εκδηλώσεις, επικαλούμενο ότι πρόκειται για «δημόσιο καθήκον». Προκειμένου να εκχωρήσουν τα εν λόγω δεδομένα, θα πρέπει να αναζητήσουν κάποια άλλη έννομη βάση, τη **συναίνεση**. Τα σχολεία θα πρέπει επίσης να εξασφαλίζουν συναίνεση στην περίπτωση που δημιουργούν έναν μαθητικό λογαριασμό σε μια υπηρεσία υπολογιστικού νέφους.
2. **Ποια δεδομένα τηρούνται πού και ποιος έχει πρόσβαση σε αυτά;** Τα σχολεία θα πρέπει να διεξάγουν έλεγχο στις πρακτικές επεξεργασίας των δεδομένων τους. Όταν

έχουν στη διάθεσή τους μια πλήρη εικόνα των προσωπικών δεδομένων, μπορούν στη συνέχεια να εξετάσουν τον καλύτερο τρόπο να τα προστατέψουν.

3. **Ποια μέτρα ασφαλείας έχετε θεσπίσει;** Οι παραβιάσεις δεδομένων δεν είναι πάντα έργο των χάκερ και τυχόν κακόβουλου λογισμικού – μπορεί να είναι το αποτέλεσμα ενός φορητού υπολογιστή ξεχασμένου στο τρένο ή ενός συγγενή που τον «τρώει» η περιέργεια. Για τον λόγο αυτόν, το προσωπικό θα πρέπει να αποθηκεύει προσωπικά δεδομένα μόνο σε εξοπλισμό του σχολείου, να χρησιμοποιεί ισχυρούς κωδικούς πρόσβασης και να ρυθμίζει τις συσκευές ώστε να κλειδώνουν αυτόματα μετά από πέντε λεπτά. Αν τα προσωπικά δεδομένα είναι δυνατό να μεταφορτωθούν σε μεταφερόμενα μέσα, όπως σε stick USB, θα πρέπει να κρυπτογραφούνται και να προστατεύονται με κωδικό και να κρατούνται μακριά από άλλους χρήστες. Το προσωπικό θα πρέπει επίσης να επιμορφώνεται σχετικά με την κοινωνική μηχανική, την υποκλοπή προσωπικών δεδομένων (phishing), τις τεχνολογίες υπολογιστικού νέφους, τις επιθέσεις ransomware και άλλα.
4. **Τι ξέρουν οι γονείς;** Τα σχολεία θα πρέπει να διανέμουν μια ανακοίνωση σχετικά με το καθεστώς προστασίας των προσωπικών δεδομένων στους γονείς μέσω φυλλαδίου, ενημερωτικού δελτίου, κάποιας έκθεσης ή επιστολής/ηλεκτρονικού μηνύματος: σε αυτήν, θα πρέπει να δηλώνουν ποια δεδομένα συλλέγονται, τον λόγο που τα συλλέγονται και τα τρίτα μέρη που είναι ενήμερα για αυτά. Να έχετε υπόψη ότι, σύμφωνα με τον GDPR, οι γονείς και οι μαθητές μπορούν να ζητήσουν να δουν τα δεδομένα που τηρούνται για τους ίδιους χωρίς χρέωση.

Καλές πρακτικές: ενημερωθείτε

Όχι μόνο οι ενήλικες, αλλά και τα παιδιά θα πρέπει να αφιερώνουν σκέψη στην προστασία των δεδομένων. Για τον λόγο αυτόν, το Κέντρο Κοινών Ερευνών έχει δημιουργήσει ένα παιχνίδι για κινητές συσκευές, το [Cyber Chronix](#), στο οποίο οι παίκτες θα πρέπει να αντιμετωπίσουν μια σειρά εμποδίων σχετικών με τον GDPR σε έναν φουτουριστικό πλανήτη.

Αν επιθυμείτε να γνωρίσετε περισσότερα για τον GDPR, μπορείτε επίσης να [επικοινωνήσετε με την Αρχή Προστασίας Δεδομένων της χώρας σας](#).

Σύνοψη / Συμπεράσματα

Η 4^η ενότητα εστίασε στην έννοια, την ανάγκη και τους τρόπους προστασίας των Πνευματικών Δικαιωμάτων και των Προσωπικών Δεδομένων στα ευρύτερα σχολικά περιβάλλοντα (Σχολείο και Διαδίκτυο - εξ αποστάσεως εκπαίδευση).

Στο πλαίσιο της αξιοποίησης έργων άλλων δημιουργών στο μάθημα, στην τάξη ή το Διαδίκτυο, παρουσιάστηκαν οι τύποι αδειών Creative Commons. Επιπλέον παρουσιάστηκαν οι λειτουργίες και καλές πρακτικές σχετικά με τη διαχείριση των Προσωπικών Δεδομένων σε σχολικό περιβάλλον.

Παράρτημα Α - Συμπληρωματικές Πηγές

Ανοικτά Μαθήματα Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, (2020). *Πνευματικά Δικαιώματα και τύπο αδειών Creative Commons*. Ανακτήθηκε στις 18 Απριλίου 2020 από τη διεύθυνση <http://opencourses.uom.gr/ekpaideytiko-yliko/pneumatika-dikaiomata>

EurLex, (2016). *GDPR -Γενικός Κανονισμός Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων*. Ανακτήθηκε στις 18 Απριλίου 2020 από τη διεύθυνση <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32016R0679>

School Education Gateway, (2020). *Συνοπτικός οδηγός για τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (GDPR) για σχολεία και εκπαιδευτικούς*. Ανακτήθηκε στις 18 Απριλίου 2020 από τη διεύθυνση <https://www.schooleducationgateway.eu/el/pub/resources/tutorials/brief-gdpr-guide-for-schools.htm?fbclid=IwAROVns1dDpyDt6LMKsuXklycFn4RQgmjHALKwNQPbfBsfcx9tUTRrodLZWE>

ΟΠΙ, (nd). *Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας*. Ανακτήθηκε στις 18 Απριλίου 2020 από τη διεύθυνση www.opi.gr